

Vesilinnut tähtäimessä

- hoitotoimia ja metsästysrajoituksia

Marko Svensberg

ilmakuva Ivalojoen suistosta

Vesilinnut ovat kiitollisia suunnitelmallisen hoidon ja metsästyksen kohteita. Kosteikkojen teolla, kunnostuksella ja hoidolla saadaan aikaan parempia elinympäristöjä ja kun vielä pienpedot pidetään aisoissa niin lopputuloksena on runsas linnusto ja poikastuotanto. Runsa tuotanto antaa vahvat perusteet kestäväälle metsästysverotukselle. Järkevien metsästysrajoitusten avulla linnut pysyvät alueella pidempään ja metsästyksen on mielekkäämpää.

▲ Suomi on Euroopan unionin alueella vesilintuasioiden suurlta. Seitsemästä metsästettävästä lajista meillä pesii yli puolet koko unionin vesilintukannasta. Suomalaisella metsästäjällä on siis kansainvälisestikin tärkeä rooli - ei ole yhdentekevää, miten tänne pesimään tulevat vesilinnut voivat, miten elinympäristöjämme hoidetaan ja miten vesilintuja täällä Pohjolan perukoilla metsästetään. Koska kyseessä ovat muuttolinnut, kiinnostus suunnitelmallisempaan vesilintukantojen hoitoon ei ole ollut samaa luokkaa kuin paikallisilla riistalajeilla. Missä meillä olisi parantamisen varaa?

Aktiivisia hoitotoimia

Lähes kaikkien Suomessa metsästettävien vesilintulajien yksilömäärät on seurantojen mukaan kasvaneet viimeisten 40 - 50 vuoden aikana. Tulevaisuus on kuitenkin aina epävarmaa. Esimerkiksi jousisorsalla ei ole mennyt niin hyvin - kanta on taantunut Etelä- ja Keski-Suomessa ja on arvioitu, että taantuma olisi seurausta juuri elinympäristöissä tapahtuneissa muutoksissa. Huolestuttavaa on myös se, että monien ei metsästettävien kosteikkolintulajien vähenemisen pääsyyksi on arvioitu sopivien elinympäristöjen väheneminen.

Matti Meila

Monen seuran alueella vesilintujen elinympäristöjä ja vesilinnustamahdollisuuksia voidaan parantaa kosteikkojen teolla. Tärkeää on luoda kosteikko monimuotoiseksi, jotta se tuottaa ravintoa ja suojaa varsinkin sorsapoikeuille.

Tulevaisuudessa tarve hoitotoimille kasvaa vesien liiallisen rehevöitymisen, mataloitumisen ja umpeenkasvun vuoksi.

Ainoa oikea tapa reagoida tilanteeseen onkin panostaa kosteikkoelinympäristöjen kunnostamiseen sekä uusien perustamiseen. Elinympäristöihin panostamalla voimme vaikuttaa lintukantojen hyvinvoinnin lisäksi myös vesilintujen metsästyksen tulevaisuuteen ja arvostukseen. Elinympäristöjen aktiivisia hoitotoimia harkittaessa metsästäjien kannattaa ennakoita tulevaa kehitystä ja ryhtyä toimenpiteisiin ajoissa. Mahdollisuudet ovat huomattavia. Mittakaavaa pohdittaessa kannattaa muistaa, että Suomessa on kuivattu aikojen saatossa noin 3000 järveä ja myös soistamme on ojitettu noin puolet, yli 5 miljoonaa hehtaaria.

Tulevaisuudessa tarve hoitotoimille kasvaa vesien liiallisen rehevöitymisen, mataloitumisen ja umpeenkasvun vuoksi, varsinkin Etelä- ja Keski-Suomessa. Tärkeää on huolehtia rehevien lintuvesien kunnosta, sillä metsästettävistä lajeista huomattava osa pesii näillä alueilla. Erittäin tärkeää on myös pitää kurissa tuotantoalueiden pienpetokannat, sillä niillä on suuri vaikutus alueiden poikastuotantoon.

Panoksia tuotantoalueisiin

Kosteikkoelinympäristöjen tilaa voidaan parantaa lähes kaikkialla ja eri lajien kannalta monenlaisin keinoin. Umpeenkasvua voidaan hidastaa ja ehkäistä hukuttamalla tai kuivattamalla ja kuorimalla liiaksi levinneitä vesikasveja vedenpinnan laskun ja noston avulla sekä pensaikon ja kasviston raivauksella ja lietteen poistolla. Elinympäristöjen parannuksessa esimerkiksi rantaniittyjen niitto ja laidunnus sekä uusien kosteikkojen perustaminen tulevat kyseeseen. Taloudellisuus kosteikkojen hoitotoimissa on myös tärkeää - liian pitkälle kehittyneitä kosteikkoja ei aina kannata ruveta kunnostamaan huimien kustannusten vuoksi. Uuden perustaminen voi olla huomattavasti edullisempää.

Vesilinnuston kannalta merkitysettömien laskeutusaltaiden perustamisesta tulisi pyrkiä eroon, sillä pienet ja jyrkkärantaiset altaat eivät juurikaan tarjoa uutta pesimäympäristöä eivätkä ruokailumahdollisuuksia, kun taas isoilla, loivarantaisilla ja matalilla, pesimäsaaria sisältävillä kosteikoilla vesilinnusto voi olla runsas ja monilajinen. Maatalousympäristöissä on merkittäviä mahdollisuuksia lisätä vesilinnuille sopivaa elinympäristöä ja maataloustukien tuomat mahdollisuudet kannattaisi hyödyntää tehokkaasti vesilintukantojen tuoton lisäämiseksi. Perattujen purojen luonnonmukainen kunnossapito ja jyrkkäpiirteisten ojaomien muotoileminen tarjoaisi hyviä mahdollisuuksia vesilintukantojen hoidossa. Uusia vesilintukosteikkoja voidaan perustaa mm. entisille turvesoille, luonnonravintolammikoille, majavatuhoalueille ja notkomaisille metsä- ja suoalueille. Metsäoijituksen suunnittelussa korostuneet vesiensuojelutavoitteet kannattaisi tulevaisuudessa yhdistää entistä vahvemmin riistanhoidon edistämistavoitteisiin.

Tohti Turunen

Jokaitaisen metsästyksen seurauksena linnut siirtyvät rauhallisemmille vesille. Harvemmin metsästettäessä lintumäärät alueella runsastuvat ja metsästyks koetaan mielekkäämmäksi ja metsästysaika jatkuu pidemmälle syksyyn.

Tohti Turunen

Koira on korvaamaton kaveri vesilinnustuksessa.

Metsästysmahdollisuuksia

Kosteikkojen perustamisella ja kunnostamisella parannetaan vesilintujen elinympäristöjen lisäksi oleellisesti myös omia vesilinnustusmahdollisuuksia, usein vielä varsin merkittävästi ja nopeasti. Laadukas kosteikko vetää lintuja puoleensa heti perustamisensa jälkeen. Kosteikon laatuun kannattaakin panostaa sekä vetovoiman että kohoavan poikastuotannon takia.

Uusien kosteikkojen perustamisessa ja vanhojen kunnostamisessa tulee huomioida eri vesilintulajien vaatimukset elinympäristöjen suhteen. Nämä vaatimukset voidaan ryhmittää ravintovarojen käyttämiseen, pesimäedellytysten toteutumiseen sekä riittävän avoimen tilan ja toisaalta suojan mosaiikkimaiseen vaihteluun. Monia lajeja tyydyttävä, laadukas kosteikko syntyy 50 -50 -50 muistisäännön pohjalta - 50 % avovertta, 50 % pinta-alasta mosaiikkimaista kasvillisuutta ja mahdollisimman suuri osa alle 50 cm syvyistä aluetta.

Määrä ei korvaa laatua

Kosteikkojen teosta ja kunnostuksesta puhuttaessa monesti tulee esille se, että meillähän lätäköitä riittää yllin kyllin. Asia ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Kosteikkojen laatu ja koko ovat tärkeitä, koska poikastuotanto ja vesilintujen viihtyvyys on sidoksissa elinympäristöjen tarjoamiin resursseihin. Karuilla lammilla lintumäärät ovat vähäisiä ja poikastuotanto olematonta. Sen sijaan rehevillä vesillä pesimätiheydet ovat kymmenkertaisia karuihin vesiin verrattuna.

Monien vesilintulajien, erityisesti puoliskeltaajien ja varsinkin untuvikkojen ravinnossa tärkeää osaa näyttelä vedessä elävien selkärangattomien määrä (mm. vesisiirat, kotilot, surviais-sääsket). Sorsauntuvikot eivät kykene käyttämään jyvää ravinnokseen ja siksi pienten untuvikkojen kohtalo ratkaistaan ensimmäisten elinviikkojen aikana – miten ne selviävät jyvänsyönti-ikänsä asti. Valkuaisriikkaan ötökkätuotannon ohella elinympäristöjen tarjoaman suojan merkitys ja alueen petopaine ovat myös tärkeitä tekijöitä selviytymisessä.

Rajoituksia metsästykseseen

Hyvien vesilintuympäristöjen ylläpitämisen ja perustamisen lisäksi meillä on parantamisen varaa metsästysjärjestelyjen suhteen. Monilla hyvillä lintuvesillä vesilintujen määrä vähenee oleellisesti aloituspäivien kovan metsästyspaineen vuoksi. Tästä on kokemusta monella metsästäjällä – tyypilliseen tapaan vesilinnut kaikkoavat ensimmäisten päivien jälkeen ja täydennystä tulee runsaammin vasta muuttolintujen saapuessa syyskuun loppupuolella. Varsinkin parveutuneet sorsat ovat herkkiä vaihtamaan maisemaa. Paikalliset linnut löytävät vanhasta muistista rauhallisemmat vedet ja saattavat lähteä jo kohti talvehtimisalueita. Metsästäjän kannalta tämä ei ole toivottavaa – lintujen myötä metsästysmahdollisuudethan siinä hupenevat. Miksi emme hidastaisi lintujen poislähtöä omilta alueilta järkevämällä metsästyksen suunnittelulla? Kannattaako tuottamaamme riistaa hätyyttää rauhallisemmilla

Marko Svensberg

vesille ja jopa tanskalaisten ja ranskalaisten ammuttavaksi liian aikaisin?

Perinteisesti vesilintukantojen verotusta ei ole omaehtoisesti juurikaan rajoitettu. Lainsäätäjäkään ei ole metsästysaikoihin ja lajeihin juuri puuttunut, johtuen suurelta osin runsaista vesilintukannoistamme. Tämä ei kuitenkaan estä metsästäjiä säättämästä omaehtoisia rajoitteita. Rajoitetaanhan seuroissamme varsin yleisesti metsäkalanlintujenkin pyyntiä. Vesilintujen kaikkomisen ja muuton hidastamisessa erilaisten ajallisten ja alueellisten rauhoitusten tarvetta on syytä miettiä. Metsästäjille hyötyä koituu pidemmän metsästyskauden ja ehkä lisääntyvien sorsa-saaliiden muodossa.

Vesilintujen metsästysrajoitteiden lisääminen metsästysseuratasolla vapaaehtoisin keinoin on järkevin vaihtoehto. Erilaisia vaihtoehtoja rajoitteille on useita ja niiden käytöstä parhaita päättäjiä ovat seuran omat jäsenet. Hyviä rauhoitusalueita ovat rehevät kosteikat, jotka tarjoavat runsaasti ravintoa muuttomatkalle valmistautuville sorsille. Jos koko järveä ei rauhoiteta, voidaan järven joitakin osia rauhoittaa. Rauhoitetut alueet lisäävät ulkopuolisen ympäristön peltoaluiden tai kosteikkojen lintumääriä ja tarjoavat sorsastusmahdollisuuksia pidemmälle syksyyn. Myös metsästyksen mielekkyys usein kohoaa lintujen määrän runsastuessa. ▼

Erikoisuunnittelija [Marko Svensberg](#),
Metsästäjäin Keskusjärjestö

Perattujen oijen luonnonmukainen kunnossapito ja jyrkkäpiirteisten ojaumien muotoileminen tarjoaisi huomattavia mahdollisuuksia vesilintukantojen hoidossa.

Laadukas kosteikko vetää lintuja puoleensa heti perustamisensa jälkeen.

Erilaisia metsästyksen rajoitusvaihtoehtoja

-Järkevät rauhoitukset voivat lisätä saalista

- Alkusyksyn rauhoitus – metsästyks käynnistyy 1.9. Alue kerää lintuja runsaasti ympärillä olevilta alueilta.
- Metsästyks vuoroviikoin tai porrastetusti eri alueiden välillä.
- Metsästyks vain tiettyinä viikonpäivinä, esimerkiksi kaksi päivää viikossa.
- Metsästyskiintiö 2-5 lintua per päivä. Kiintiö koko syksyn saaliille.
- Panosrajoitus 10-20 kpl per päivä. Vain hyvät ampumatilanteet käytetään ja ylipitkät ampumatkat karsiutuvat pois.